

Vlasenko V. A.

Higher Educational Establishment of Ukoopspilka
"Poltava University of Economics and Trade"

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL APPROACH FOR THE FORMATION OF EFFECTIVE SYSTEM OF CRISIS MANAGEMENT AT THE ENTERPRISE IN CONDITIONS OF TRANSFORMATIONAL CHANGES

Summary

The methodological and practical recommendations for the formation of effective system of crisis management at the enterprise in the market conditions are substantiated. The content of the components of crisis management system at the enterprise is disclosed. In the result of investigation the organizational support of the system of crisis management at the enterprise in the conditions of crisis processes is proposed. The algorithm of the process of working out and implementation of the anti-crisis development program at the enterprise is considered.

Key words: crisis, crisis processes, crisis phenomena, anti-crisis management, system of crisis management, organizational support of the system of crisis management at the enterprise, anti-crisis development program at the enterprise, anti-crisis measures.

УДК 339.13:621.798.1

Гамова І. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

РИНОК ПОЛІМЕРНОЇ УПАКОВКИ

У статті досліджено ринок упаковки у світі, світові обсяги приросту упаковки та обсяги упаковки. Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку ПЕТ-упаковки у світі та в Україні. Досліджено обсяги споживання ПЕТ-упаковки в різних країнах світу, представлено структуру світового ринку для різних видів промисловості. Визначено проблеми полімерної упаковки.

Ключові слова: ринок полімерної упаковки, ПЕТ-упаковка, упаковка, гумові вироби, пластмасові вироби, ПЕТ-пляшки, поліетилен, пластмаса, харчова промисловість.

Постановка проблеми. Упаковка як галузь і окремі її продукти, зокрема ПЕТ-упаковка, оцінюються як перспективні з точки зору зростання споживання. За сучасного розвитку економіки характерними для ПЕТ-упаковки є впровадження новітнього устаткування, оновлення галузі та соціальна відповідальність виробників. Швидкі трансформаційні процеси економіки країни привели до переорієнтації виробництва на європейський стиль та використання якісних матеріалів. ПЕТ-упаковка є відносно молодю галуззю, але розвивається стрімкими темпами, про що свідчать дані: 1,7% від загального виробництва усієї продукції в Україні у 2017 році. З огляду на це виникає потреба в науковому вивченні цього питання для подальшого розвитку ПЕТ-упаковки та покращення виробничих потужностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упаковка є рушійним важелем розвитку як всіх видів промисловості, так й економіки за рахунок зміни психології споживання продукції кінцевим споживачем та зростання соціальної відповідальності. Певні аспекти дослідження упаковки знайшли відображення в працях таких науковців, як Л. Валентин [1], Н.Ф. Єфремов [2], В.М. Кривошей [3], Х. Томас [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання аналізу ПЕТ-упаковки зокрема та упаковки загалом з точки зору маркетингу та динаміки споживацьких уподобань у цій галузі як у світі, так і в Україні є недослідженими. Потребує подальшого аналізу та дослідження динаміка галузі ПЕТ-упаковки як провідної галузі народного господарства.

Мета статті полягає в оцінці сучасного стану та тенденцій розвитку ринку полімерної упаковки

у світі загалом та в Україні зокрема, виявленні основних складнощів та проблем галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогоднішня урбаністичний стиль життя є чинником зростання попиту на полімерні матеріали. Поліетилен – головний в списку ТОП-10 найбільш поширених пластмас. Перша п'ятірка в цьому списку розподілена таким чином: ПЕ (поліетилен), ПП (поліпропілен), ПС (полістирол), ПЕТФ (поліетилентерефталат), ПВХ (полівінілхлорид). До 2021 року цей ринок буде рости щорічно на 6,84% в грошовому вираженні і на 4,68% в натуральному вираженні, до 2021 року він досягне 332,4 млн. т. Згідно з оцінкою агентства "Markets and Markets" (США) розвиток ринку пластмас обумовлено зростанням ключових галузей промисловості (автомобілебудування, будівництво, виробництво упаковки, електроніки); підвищенням рівня доходів в країнах, що розвиваються; збільшенням кількості міського населення; заміною металевих продуктів пластмасовими аналогами. Високий попит на поліетилен перш за все обумовлений його масовим використанням як пакувального матеріалу, який має багато позитивних властивостей, таких як гнучкість, тепло- та електроізоляційні властивості, хімічна та термічна стійкість, легкість переробки, доступність [5].

Сьогодні пакувальна промисловість виступає одним із стимулів зростання і розвитку глобальної економіки. Так, згідно з даними "Smithers Pira", світовий ринок упаковки щорічно демонструє приріст у розмірі 3,5%, а до 2020 року його сукупні обороти досягнуть 998 млрд. дол. США (або 900 млрд. євро відповідно). Споживання жорсткої пластмасової упаковки зростає щорічно

на 3,7%, а саме з 52,9 млн. тонн у 2017 році до 63,4 млн. тонн у 2022 році [6].

Згідно з даними “Euromonitor” у 2016 році сукупні обсяги глобального збуту перевищили 4 000 млрд. упаковок. На світовому та українському ринках упаковки використовується упаковка з усіх відомих сьогодні матеріалів. Популярною упаковкою у світі є полімерна, адже близько 50% всіх видів упаковки сьогодні виробляється саме з полімерів [7]. А найбільшу частку (на рівні 60%) складає гнучка упаковка, і цей показник продовжує зростати. Саме в гнучких упаковках всіх різновидів, зокрема мішках, емностях з жорстким дном, плівці, сьогодні пропонується все більше і більше товарів. При цьому основну частку попиту забезпечує продовольча галузь. Ключову роль в цьому відіграє прагнення до зручності, адже упаковка повинна бути легкою, зручною та функціональною, а також забезпечувати зручність порційного відбору продукту. Світові обсяги споживання полімерної упаковки представлені на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка обсягів споживання полімерної упаковки у світі, 2014-2020 роки

Джерело: [7]

З рис. 1 видно, що з кожним роком обсяги споживання полімерної упаковки у світі зростають на 1%, що є досить вагомим показником, оскільки інші ринки споживання упаковок демонструють зниження попиту. Традиційні показники для сектору споживання полімерів не змінюються вже впродовж 20 років. Ринок полімерної упаковки демонструє 37%, будіндустрія – 21%, автомобілебудування – 8%, електроніка та побутова техніка – 6% від загального споживання полімерів.

У європейських країнах 44% всіх продуктивних новинок випускаються в пластиковій упаковці, а тільки 9% – в скляній тарі. Полімерна упаковка займає сьогодні 53% всього ринку упаковки у світі. Така тенденція не випадкова, адже споживчі властивості полімерної упаковки за багатьма параметрами перевершують інші види тари. Особливо це стосується поліетилентерефталату (ПЕТ), оскільки високою є якість цієї упаковки, яка дає змогу продовжувати термін придатності продуктів харчування без використання консервантів. Основними регіональними ринками є Північна Америка (на США припадає близько 30% світового споживання), Західна Європа і Азія (при цьому Японія споживає 50% азіатської продукції). За підсумками 2017 року Азіатсько-Тихоокеанський регіон став найбільшим ринком, який споживає пластмаси зі списку ТОП-10 як в грошовому, так і в натуральному вираженнях. Основними виробниками пластмас на світовому ринку (за підсумками 2011-2017 років) є компанії “Dow Chemical” (США), “Exxon Mobil” (США) і “SABIC” (Саудівська Аравія).

Світові обсяги споживання полімерної упаковки представлені на рис. 2.

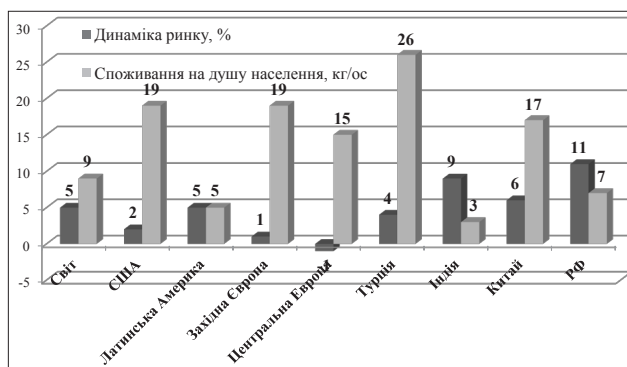

Рис. 2. Обсяг споживання ПЕТ-упаковки в різних країнах світу, 2017 рік

Джерело: [8]

З рис. 2 видно, що найвищі показники споживання на душу населення в Туреччині становлять 26 кг/ос., потім йдуть Західна Європа і США (відповідно по 19 кг/ос.). Високі темпи зростання ринку ПЕТ-упаковки спостерігаються в Росії, а саме 11%.

Світові обсяги приросту упаковки у 2014-2019 роках вказані на рис. 3, на якому зображено значні обсяги гнучкої полімерної упаковки у 2014 році та стрімкий приріст у 2019 році на 3,5%.

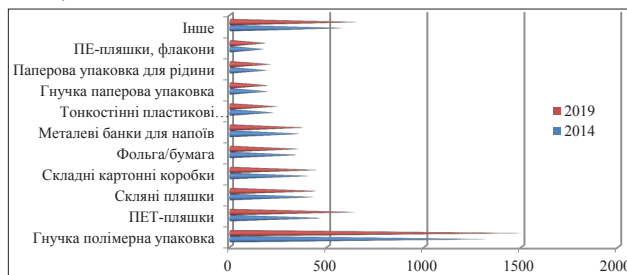

Рис. 3. Світові обсяги приросту упаковки у 2014-2019 роках, млн. дол. США

Джерело: [9]

Високі темпи приросту ПЕТ-пляшок становлять 4,7% щорічно до 2019 року, а у світовому обсязі ПЕТ-пляшки складають 12% з усіх видів упаковки. Відповідно, проаналізуємо зміну світового обсягу упаковки у 2017 році (рис. 4).

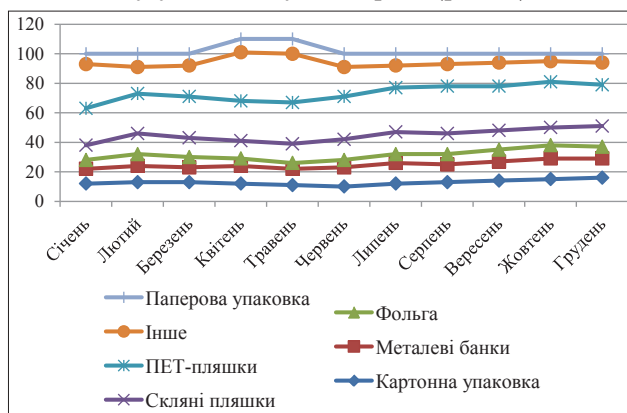

Рис. 4. Світовий обсяг упаковки у 2017 році, %

Джерело: [10]

Тенденції споживання упаковки у 2017 році такі: найвищу позицію займає паперова упаковка з відносно постійним попитом, окрім квітня

та травня (стрімке зростання попиту); ПЕТ-пляшки займають 3 позицію, спостерігається зростання попиту з 61% до 33%; найнижчу позицію займає картонна упаковка.

Розглянемо структуру світового ринку ПЕТ-упаковки для різних видів промисловості у 2017 році (рис. 5).

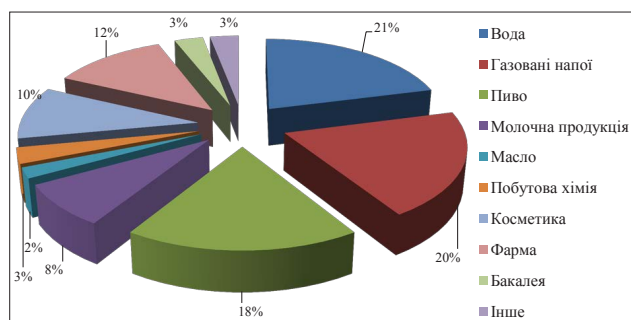

Рис. 5. Структура світового ринку ПЕТ-упаковки для різних видів промисловості у 2017 році, %

Джерело: [11]

Можна зробити висновки з рис. 5 щодо головних галузей споживання ПЕТ-упаковки, таких як вода (21%), газовані напої (20%) і пиво (18%).

Розглянемо вітчизняний ринок ПЕТ-упаковки, який продовжує залишатися одним з найбільш швидкозростаючих у світі. Протягом останнього десятиліття середньорічний темп зростання споживання великотоннажних термопластів в Україні склав 24%. Індекс реалізації гумових та пластмасових виробів в Україні у 2017 році зазначено в табл. 1.

З табл. 1 видно динаміку обігу продукції гумових та пластмасових виробів у 2017 році в Україні. Індекс обігу з січня по грудень 2017 року до поточного року демонструє зростання на 43,8%, з нього внутрішній обіг зріс на 47,9%, а зовнішній – на 16,8%. Щодо аналізу індексу обігу січня-грудня 2017 року до 2016 року, то спостерігається

зменшення на 5,4%, з нього внутрішній обіг скоротився на 5,8%, а зовнішній – на 6,3%.

Станом на 1 березня 2017 року кількість зареєстрованих підприємств в Україні становить 1,2 млн. юридичних осіб, з них, згідно з класифікатором ВЕД по 22,22, виробництво тари з пластмаси становлять 5 429 підприємств [13].

Щодо обсягу реалізованої продукції пластмасових виробів у 2017 році, то із січня по грудень обсяг реалізованої промислової продукції зріс на 33 646,3 млн. грн., тобто в 20 разів, що становить у відсотковому вираженні 0,6% до всієї реалізованої продукції. Обсяг продукції, реалізованої за межі країни, збільшився на 4 092 млн. грн. (13,5 рази), що у відсотковому вираженні становить зменшення на 4,9% до обсягу реалізованої промислової продукції (табл. 2).

Далі розглянемо обсяг реалізованих пластмасових виробів в Україні у вересні за 2014-2017 роки (рис. 6).

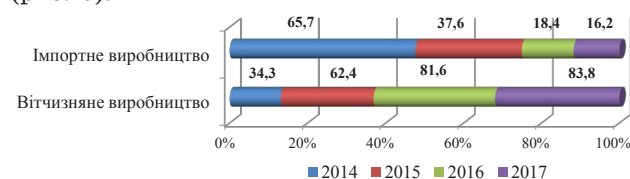

Рис. 6. Обсяг реалізованих пластмасових виробів в Україні, вересень 2014-2017 років, %

Джерело: [13]

З аналізу видно, що ринок ПЕТ-упаковки станом на 2017 рік повністю задовольняють вітчизняні виробники (83,8% порівняно з 2014 роком, де імпортованих товарів було 65,7%).

Ринок ПЕТ-упаковки у 2017 році ознаменувався скороченням споживання цієї продукції, що можна ознаменувати сезонністю попиту кінцевого споживача і значними стрибками курсу валют, що спричинило низку негативних наслідків.

Висновки. Загалом ринок ПЕТ-упаковки розвивається стрімкими темпами у світі загалом

Таблиця 1
Індекс обігу (реалізації) продукції гумових та пластмасових виробів у 2017 році

Код КВЕД-2010	Місяці	Індекс обороту		З нього індекс				
		2017 р. до 2017р.	2017 р. до 2016р.	внутрішнього обороту		зовнішнього обороту		
				2017 р. до 2017р.	2017 р. до 2016р.	2017 р. до 2017р.	2017 р. до 2016р.	
Виробництво гумових та пластмасових виробів	22	Січень	61,9	124,9	56,8	124,8	97	125,5
	Лютий	117,2	105,1	117,7	107,5	115,1	95,5	
	Березень	130,3	114,6	134,7	115	110,4	112,7	
	Квітень	95,5	103,6	96,2	103,5	91,3	104,4	
	Травень	108,8	115,9	108,3	115,8	111,7	116,2	
	Червень	99,7	110,7	110,7	112,2	94,1	102,4	
	Липень	102,2	104,2	102,8	105,8	98,7	95	
	Серпень	102,2	104,2	102,8	105,8	98,7	95	
	Вересень	105,7	112,5	104,7	114	112,8	103,2	
	Жовтень	96,3	117,4	95,6	116,7	100,8	121,6	
	Листопад	103,1	119,3	103	119,4	103,4	119,1	
	Грудень	105,7	119,5	104,7	119	113,8	119,2	

Джерело: [12]

Таблиця 2

Обсяг реалізованої продукції пластмасових виробів у 2017 році

Код КВЕД-2010 - 22.2	Місяці	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без НДС і акцизу		З нього обсяг продукції, реалізованої за межами країни	
		млн. грн.	у % до всієї реалізованої продукції	млн. грн.	у % до обсягу реалізованої промислової продукції за видами діяльності
Виробництво пластмасових виробів	Січень	 1786,8	1,1	 329,6	18,4
	Лютий	 3917,5	1,1	 674,3	17,2
	Березень	 6731	1,3	 1068,3	15,9
	Квітень	 9401,4	1,4	 1418,6	15,1
	Травень	 12329,8	1,4	 1827,2	14,8
	Червень	 15519,4	1,5	 2213,8	14,3
	Липень	 18590	1,5	 2594,1	14
	Серпень	 21947,1	1,6	 2989,6	13,6
	Вересень	 25433,1	1,7	 3421,6	13,5
	Жовтень	 28789,4	1,7	 3853,4	13,4
	Листопад	 32276,6	1,7	 4302,9	13,3
	Грудень	 35433,1	1,7	 4421,6	13,5

Джерело: [14]

та в Україні зокрема. Нами було проаналізовано обсяги споживання пакувальної промисловості у світі, динаміку обсягу споживання полімерної упаковки у світі (2014-2019 роки), що характеризується щорічним зростанням на 1%. Наведені обсяги споживання ПЕТ-упаковки в різних країнах світу (2017 рік), згідно з якими лідирує Туреччина за показником споживання ПЕТ-упаковки на душу населення у 26 кг/ос., а високі темпи зростання ринку ПЕТ-упаковки спостерігаються в Росії, а саме 11%. Представлено світові обсяги приросту упаковки у 2014-2019 роках, які демонструють значні обсяги гнучкої полімерної упаковки у 2014 році та стрімкий приріст у 2019 році на 3,5%. Проаналізовано світові обсяги упаковки і споживання упаковки у 2017 році, отже, найвищий щабель посідає паперова упаковка з відносно постійним попитом, окрім квітня та травня, коли відбувається стрімке зростання попиту.

Щодо структури споживання ПЕТ-упаковки для різних видів промисловості у 2017 році, то домінуючими галузями споживання є вода (21%), газований напої (20%) та пиво (18%). Вітчизняний

ринку ПЕТ-упаковки повністю забезпечений внутрішнім виробництвом, характеризується стрімким зростанням обсягів продажу та сезонністю попиту. Загалом, незважаючи на непогані потенціали галузі, власне виробництво ПЕТ-упаковки в Україні обмежується цілою низкою складнощів і проблем, а саме:

- відсутністю внутрішнього виробництва ПЕТ-грануляту, необхідного для випуску ПЕТ-упаковки; покриття потреби в сировині за рахунок імпорту;

- великими витратами електроенергії для виробництва ПЕТ-упаковки;

- проблемами переробки використаної тари, для запуску цього процесу необхідна наявність низки державних і законодавчих ініціатив;

- сезону збуту ПЕТ-упаковки, оскільки взимку попит на напої нижче, ніж в спекотний літній період;

- те, що ПЕТ-упаковка не сприяє тривалому зберіганню продукції, адже вона не захищає від ультрафіолетового випромінювання, що проникає в пляшку, і не пропускає вуглекислоту, що значно скорочує термін придатності напоїв.

Список використаних джерел:

1. Валентин Л. Продающая упаковка. Москва: Манн, Иванов и Ферберс., 2012. 80 с.
2. Ефремов Н.Ф. Тара и ее производство. Часть 1. Производство тары из полимерных пленок и листов. Москва: МГУП, 2009. 341 с.
3. Кривошей В.М. Упаковка в нашому житті. Київ: Упаковка, 2001. 160 с.
4. Хайн Т. Тотальная упаковка. Москва: Студия Артемия Лебедева, 2017. 432 с.
5. Мир: Главные события на рынке упаковки – 2017 год. Химия Украины и мира. 2017. URL: <https://ukrchem.dp.ua/2017/03/17/mir-glavnye-sobytiya-na-rynke-upakovki-fevral-2017-goda.html>.
6. The Future of Rigid Plastic Packaging to 2022. Market report. Smithers Pira. 2017. URL: <https://www.smitherspira.com/industry-market-reports/packaging/the-future-of-rigid-plastic-packaging-to-2022>.
7. PET Packaging Market Forecast 2018-2028. Market Research. 2017. URL: <https://www.marketresearch.com/product/sample-11375378.pdf>.
8. Полимеры в упаковке 2017: Фактор роста: материалы XII международной конференции «Полимеры в упаковке 2017». INVENTRA (Группа CREON). 2017. URL: http://www.creonenergy.ru/news/post_relizy/detailPost.php?ID=120852.
9. 4 Key Global Trends for Packaging in Beauty and Personal Care. Strategy briefing. 2017. URL: <http://www.euromonitor.com/4-key-global-trends-for-packaging-in-beauty-and-personal-care/report>.

10. Eurostat statistik book. A statistical yearbook. Eurostat. 2017. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/teis700>.
11. Роль ПЭТ-индустрии в повышении конкурентоспособности отечественной пищевой промышленности. Доклад социально-экономического исследования. Москва., 2016. URL: http://www.magpack.ru/win/news/files/WP_rol_PET_industrii_2016.pdf.
12. Індекс обороту (реалізації) продукції гумових та пластмасових виробів у 2017 році. Економічна статистика. Економічна діяльність. Промисловість. Державна служба статистики України. 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань в Україні. Міністерство юстиції України. 2017. URL: <https://usr.minjust.gov.ua>.
14. Обсяг реалізованої продукції пластмасових виробів у 2017 році. Економічна статистика. Економічна діяльність. Промисловість. Державна служба статистики України. 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Гамова И. В.

Киевский национальный торгово-экономический университет

РЫНОК ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ

Резюме

В статье исследованы рынок упаковки в мире, мировые объемы прироста упаковки и объемы упаковки. Проанализированы современное состояние и тенденции развития ПЭТ-упаковки в мире и в Украине. Исследованы объемы потребления ПЭТ-упаковки в разных странах мира, представлена структура мирового рынка для различных видов промышленности. Определены проблемы полимерной упаковки.

Ключевые слова: рынок полимерной упаковки, ПЭТ-упаковка, упаковка, резиновые изделия, пластмассовые изделия, ПЭТ-бутылки, полиэтилен, пластмасса, пищевая промышленность.

Gamova I. V.

Kyiv National University of Trade and Economics

PET PACKAGING MARKET

Summary

The article investigated the world market of packaging, namely: world volume of packaging growth and packaging volumes. The current state and trends of PET packaging development in the world and in Ukraine were analyzed. The volume of consumption of PET packaging in different countries of the world, the structure of the world market for various types of industry were presented. The difficulties and problems of polymer packaging were determined.

Key words: polymeric packaging market, PET packaging, packaging, rubber products, plastic products, PET bottles, polyethylene, plastics, food industry.